

**ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“
БЛАГОЕВГРАД
ПРАВНО-ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „МЕЖДУНАРОДНО ПРАВО И МЕЖДУНАРОДНИ
ОТНОШЕНИЯ“**

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на дисертационен труд на тема:

**ПРАВНА ЗАКРИЛА НА ИЗОБРЕТЕНИЯТА В ПРАВОТО НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“
по научната специалност „3. Социални, стопански и правни
науки “**

в професионално направление 3.6 Право

на

Магдалена Димчова Георгиева

Научен ръководител:

Проф. д-р Божанка Неделчева

Благоевград

2019 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Обща характеристика на дисертационния труд.....	3
§ 1. Актуалност на темата на изследване.....	3
§ 2. Предмет и обект на изследването.....	4
§ 3. Цели и задачи на изследването.....	5
§ 4. Изследователска теза.....	6
§ 5. Методология на изследването.....	7
§ 6. Научна новост на изследването.....	8
§ 7. Практическо значение на изследването.....	9
§ 8. Обем и структура на изложението.....	10
II. Съдържание на дисертационния труд.....	11
§ 1. Увод.....	11
§ 2. Глава първа.....	11
§ 3. Глава втора.....	16
§ 4. Глава трета.....	21
§ 5. Заключение.....	26
III. Публикации по темата на дисертационния труд.....	32

I. Обща характеристика на дисертационния труд

§1. Актуалност на темата на изследване

В развитието на съвременното общество неминуемо се развива и интелектуалната собственост. В резултат от това развитие ще се създават и нови технически решения, за да се осигури закрила на човешката изобретателност.

Извършването на изследване по проблемите на интелектуалната и индустриалната собственост и по-конкретно в областта на изобретенията се обуславя от следните предпоставки:

Първо – правната закрила на изобретенията в правото на Европейския съюз е един от най-развиващите се правни аспекти в международен план. Във времето тази закрила има много и различни по естеството си аспекти именно поради различната национална правна уредба на отделните държави. Именно уеднаквяването на тези различия е предмет на настоящия дисертационен труд.

Второ – именно поради тази динамика на развитие е необходимо да се обърне внимание и да се идентифицира интелектуалната собственост в цялост и в частност изобретението като обект на индустриална собственост.

Трето – в съвременното ерата на информационните технологии достъпът до всякаква информация води до редица злоупотреби в интернет пространството. Именно тази завишена възможност на достъп до информация неминуемо засяга и изключително дискуссионната тема за софтуерния патент. Редица автори все повече застъпват тезата, че управлението на

интелектуална собственост е „от решаващо значение за оцеляването им и ключ към техния просперитет”.¹

Четвърто – сложните процеси на институционализация и хармонизация в рамките на европейското правно пространство водят до известни трудности в правоприлагането. Те произтичат от различията в отделните правни системи, съчетани с желанието за запазване на националната идентичност на всяка държава като част от единството.

Темата за изобретенията, за проблемите на закрилата и защитата при нарушения на права на интелектуалната собственост все по-често присъства в обсъжданията и дебатите на национално, европейско и международно ниво. Целта на разглежданата тема е да привлече вниманието към един недостатъчно изследван проблем на международноправното сътрудничество – правната закрила на изобретенията.

Научното изследване се стреми да разгледа по-подробно развитието на една проблематика, която без съмнение има бъдеще.

§2. Предмет и обект на изследването

Обект на изследването е Правото на интелектуална собственост като съвкупност от регулиращи обществените отношения, които са във връзка със създаването, признаването, правната закрила и използването на интелектуални резултати и други обекти на интелектуална собственост.

¹ Keramidas, Kimon, The pay's is the thing: Intellectual property and Political Economics of Contemporary American Theatrical Production, 2008, p. 139/

Предмет на изследване е закрилата на интелектуални резултати, които са плод на човешката творческа дейност, реализирани чрез навлизането на единна правна уредба в рамките на Европейския съюз.

§3. Цели и задачи на изследването

Целта на дисертационния труд е насочена към изследване различните аспекти на един недостатъчно анализиран проблем на международноправното сътрудничество – правната закрила на изобретенията. Важен елемент от анализа ще бъде по-детайлното проучване на генезиса и развитието на проблем, който безспорно има своето засилващо се присъствие в съвременния и бъдещия свят. Съществена част от анализа ще бъде разкриване и изследване на спецификите на обектите на интелектуална собственост и тяхната закрила при създаването и реализирането на интелектуални резултати.

Формулираните цел, обект и предмет на дисертационния труд могат да бъдат реализирани чрез постъпателното преодоляване на различни подтеми, чиито краен резултат ще бъде завършена концептуална визия на правната закрила на изобретенията в правото на Европейския съюз. Те са следните:

- идентифициране на правната закрила на изобретението като елемент на интелектуалната собственост в цялост;
- анализ на съществуващите практики в разграничаването и закрилата на изобретението в ПЕС.

За да се постигне формулираната основна цел и посочените подцели, се поставя изпълнението на *следните задачи*:

1. Изследване на същността и спецификите на изобретението като елемент на интелектуална собственост;

2. Разкриване същността на изобретението чрез сравнение с другите обекти на индустриална собственост;

3. Разкриване същността на патента;

4. Формулиране на обхвата на закрила на интелектуална собственост;

5. Определяне същността и обхвата на патентни нарушения и правната защита срещу тях;

6. В хода на изследването следва да се проучват съществуващите към момента национални и международни правни инструменти - актовете на Европейския съюз, както и достъпната съдебна практика в тази област;

7. Извеждане на проблемите на правна закрила на изобретението в ПЕС;

8. Разглеждат са правомощията на компетентните национални органи, както и тяхното взаимодействие с редица международни институции и организации по въпросите на правната закрила на изобретението;

9. Конкретизират се предложения „*de lege ferenda*“ за усъвършенстване на действащата правна уредба относно правната закрила на изобретенията в ПЕС.

§4. Изследователска теза

Във връзка с поставените цели и подцели изследователската теза, която се застъпва в дисертационния труд, е, че *правната закрила*

на изобретенията в ПЕС се предоставя с патент, който удостоверява наличието на изобретение, неговата патентоспособност и изключителното право на патентоприитежателя върху него.

§5. Методология на изследването

За осъществяване задачите на дисертационното изследване са използвани приложимите в правната наука *методи на анализа, синтеза, сравнението, обобщението.*

Методологията на изследването е интердисциплинарна и се базира на системен, комплексен, сравнителен и обобщаващ подход, като в основата е изобретението като техническо решение, правната закрила на което се удостоверява с патент.

Методиката на изследването съдържа следните методи:

Емпиричен метод:

- *Сравнителен* – разкриване на общото и различното в изследваната система в сравнение с други системи, както и сравняване на системата за изминал период. Предметът на изследването налага, чрез сравнителноправен анализ, разкриване на неговата правна уредба в европейското законодателство заедно с действащата национална уредба в българското право. За да се подчертаят специфичното значение и предимства на разглеждания правен институт, следва да се направи сравнение с други форми на международна закрила срещу патентни нарушения.

Комбинирани методи:

- *Метод на анализ и синтез* – изследването се осъществява както на части (анализ), така и като цяло (синтез) чрез относими към темата чуждестранни източници, български литературни източници, както и съдебна практика;

- *Исторически метод* – проблемът на първо място следва да се определи, след което се търсят подходящи методи за разрешаването му чрез знания, базирани на историята.

Чрез приложените *сравнителноправен, исторически, логически, дедуктивен и индуктивен анализ*, в хода на докторантския труд са обобщени съответните правни изводи.

§6. Научна новост на изследването

Дисертационният труд е първото самостоятелно изследване на проблематиката относно правната закрила на изобретенията в ПЕС в българската международноправна литература. В доктрината съществуват множество публикации и научни трудове, които разглеждат различни аспекти и форми на международната закрила на изобретенията. Независимо от това към настоящия момент липсва цялостно и задълбочено проучване на разглеждания правен институт.

Представеният научен труд се стреми да положи основите за бъдещо обсъждане на формулираните в него идеи във връзка с подобряването на правната уредба и правоприлагането в областта на международната правна

закрила по патентни дела и по този начин да даде своя скромнен принос в развитието на международноправната теория и практика.

§7. Практическо значение на изследването

Дисертационният труд съдържа научно-приложни резултати, които обосновават нуждата от усъвършенстване на българското законодателство не само относно изследвания правен институт, но и по отношение на други въпроси, свързани с международна правна закрила по дела относно интелектуалната собственост.

Аргументирани са редица *изводи, препоръки и предложения „de lege ferenda“* за подобряване на действащата правна уредба относно правната закрила на изобретенията. По-важните от тях са:

1. Чрез представения дисертационен труд се постига усъвършенстване и нововъведение на действащата правна уредба относно правната закрила на изобретенията в ПЕС.

2. Представен е нов прочит върху съществуващата практика в областта на интелектуалната собственост.

3. С настоящото изследване се представят същността и спецификите на изобретението като елемент на интелектуална собственост.

4. Аргументира се тезата, че изобретението е част от интелектуалната собственост.

5. Разкрива се същността на изобретението чрез сравнение с другите обекти на индустриална собственост.

6. Детайлно се разкрива същността на патента.

7. Формулиран е обхватът на закрила на интелектуалната собственост.

8. Конкретизирани са съдържанието и обхватът на патентни нарушения и правната защита срещу тях.

9. Изследвани са съществуващите към момента национални и международни правни инструменти - актовете на Европейския съюз, както и достъпната съдебна практика.

10. Конкретизиране на проблемите на правна закрила на изобретението в ПЕС.

11. Разглеждат се правомощията на компетентните национални органи, както и тяхното взаимодействие с редица международни институции и организации по въпросите на правната закрила на изобретението.

§ 8. Обем и структура на изложението

Дисертационният труд е в обем от 194 страници, включващ: съдържание; три глави; заключение; библиография; списък на използваните нормативни актове, международно правни инструменти и електронни източници (на български и английски език).

В структурно отношение научното изследване е разпределено в увод, три глави и заключение. Отделните глави съдържат по няколко параграфа, точки и подточки, означени с римски и арабски цифри, като на места е използвано и буквено означение. Направени са 138 бележки под линия.

Библиографията се състои от 160 литературни източника, включващи заглавия на кирилица – български език, и на латиница – на английски и френски език.

II. Съдържание на дисертационния труд

§ 1. Увод

В уводната част са обосновани актуалността и значимостта на темата на изследване. Посочени са предметът, обектът, целите и задачите на дисертационния труд.

Очертани са основните изходни положения и насоки, в съответствие с които ще бъде разгърнато изследването на правната закрила на изобретенията в контекста на европейското правно сътрудничество.

§ 2. Глава първа

Съдържанието на глава първа от дисертационния труд - *„Същност и източници на правната закрила на изобретенията”*, е изложено в *пет самостоятелни параграфа*, всеки от които съдържа отделни точки, открояващи ключовите положения в процеса на изследване.

Параграф първи е посветен на *съдържанието на интелектуалната собственост*. Прави се кратък исторически преглед на правото на интелектуална собственост, тъй като е необходимо да се създаде и утвърди правна закрила за всички обекти на интелектуалната собственост. По своята същност интелектуалният резултат е с най-висока степен на обществен резултат.

В глава първа се посочва системата на правото на интелектуална собственост с трите основни групи право на собственост:

На първо място това са обектите на индустриална собственост съобразно Парижката конвенция за закрила на обектите на индустриална собственост, които в ежедневиия бизнес език най-често се наричат „патентна система”.

На второ място са обектите на авторското право и сродните му права съобразно Бернската конвенция за закрила на произведенията на литературата, науката и изкуството. Тази група често се свързва с понятието „авторскоправна система”, към която се причисляват изпълненията на артисти, музиканти и др., както и производството на филми, звукозаписи, аудиовизуални изображения и др. Тук основно е застъпен елементът „изпълнител”, а не „автор” и са известни още под името „сродни права”, тъй като са сродни на правата на автора.

На трето място са новите обекти на интелектуалната собственост съобразно другите обекти, които произтичат от Конвенцията за учредяване на Световната организация за интелектуална собственост и подписани други нови международни съглашения, администрирани от СОИС. Към тази група се включват така наречените „нови обекти на интелектуална собственост”. Това са – селекционерските постижения, биотехнологиите, топологията на интегралните схеми, програмните продукти и др.²

Параграф втори на глава първа е посветен на *изобретението в неговата същност и основни положения.*

Изяснява се понятието *изобретение*, като се анализира неговата правна закрила според българския Закон за патентите и регистрацията на полезните модели и Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост.

За целта на изследването в дисертационния труд се формулира понятието изобретение като *техническо решение, правната закрила на което се удостоверява с патент.* Именно средството за закрила на изобретението се осъществява с патент, който се издава за нови

² Борисов, Б. Интелектуална собственост на индустриалната фирма, ИК - УНСС, София, 2013 г., с. 22

изобретения, които имат изобретателска стъпка и са промишлено приложими.

Анализът на нормативни и литературни източници и на патентната практика са основание изобретението да се определи, за целите на изследването в дисертационния труд, като техническо решение, правната закрила на което се удостоверява с патент. Патент се издава за изобретения, които са нови, имат изобретателска стъпка и са промишлено приложими.³

Констатира се, че правото на интелектуална собственост е подотрасъл на гражданското право и е приведена в система съвкупност от правни норми, регулиращи обществените отношения, които са във връзка със създаването, признаването, правната закрила и използването на интелектуални резултати и други обекти на интелектуална собственост.

Обсъдена е международноправната уредба на нелоялна конкуренция като съставляваща част от закрилата на индустриална собственост.

Параграф трети, озаглавен „Източници на правната закрила на изобретенията”, представен е сравнителноправен и исторически анализ на националните и международноправните източници на правната закрила на изобретенията.

Посочва се, че източниците на правната закрила на изобретенията се проявяват както в международното, така и в националното законодателство. Международните източници въздействат изцяло при формирането на националните правни

³ Чл. 6, ЗПРПМ, в сила от 09.11.2006 г.

системи. Те имат пряка връзка със създаването, признаването, правната закрила, използването и защитата на обектите на интелектуалната собственост. Пример за това се намира в чл. 17, т. 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз /2012/С 326/02/, който посочва, че «интелектуалната собственост е защитена».

Конкретизира се *международната закрила на изобретенията и обхватът на закрила*. Определя се *закрила на иновацията, териториалното действие на обектите на индустриална собственост и се разграничава изобретението и традиционното знание*.

В *четвърти параграф* на глава първа – „*Международна система за защита на интелектуалната собственост в съвременното*“, са обобщени международноправните традиции в областта на интелектуалната собственост, които поставят трайна основа при изграждането на съвременното международно право. Традиционните знания могат да бъдат в областта на фолклора, медицината и лечението и в областта на земеделието и животновъдството. Ролята на катализатор в процеса по изкрystalизирането на новите и старите проблеми играе глобализацията като модерно явление. То обхваща всички сфери на обществения живот и по-конкретно масовото развитие на технологиите. Така новоосъзнатите потребности, интересувачи в последните десетилетия специализираните среди, се занимават с въпросите на интелектуалната собственост – СОИС, ЮНЕСКО и др. международни организации засягат актуалните въпроси за „новите обекти на интелектуална собственост“. По този начин те стават елемент на системата на интелектуалната собственост и се нуждаят от съответната правна закрила. Именно необходимостта от

идентифициране и дефиниране на тези „нови обекти” - „традиционни знания” стават част от културното наследство и развитие на всяко едно общество, народ или нация⁴.

Като цяло можем да обобщим, че традиционното знание не може да бъде патентовано, тъй като по този начин се опорочава едно от основните изисквания, а именно – изискването за новост.

В последния *параграф пет* на първа глава - „Съпоставка между изобретение и другите обекти на интелектуална собственост“, се изясняват понятията откритие, новост и оригиналност. Направена е съпоставка между изобретение и софтуер, като се достига до извода, че софтуерът не следва да бъде патентован, тъй като, съгласно чл. 6, ал. 2 ЗППМ, не се считат за изобретения математическите методи и компютърните програми. Патентоването на софтуер би довело до излизане от правната рамка и изискванията за патентоване като цяло и би довело до компромиси, които в бъдеще могат да доведат и до други „изключения” за изобретения. По начало самият софтуер не може да се нарече изобретение поради липсата на един от основните белези, а именно физическата форма (оформление). С други думи, ако има дадено техническо решение в хардуера, с което софтуерът трябва да се използва, тогава софтуерът може да бъде обект на патентна закрила. Защитата, която се осъществява към момента, се дава чрез авторското право. То разглежда софтуера като литературно произведение, т. е. сорс код. Простира се не върху функционалността, а върху изразението ѝ под формата на текст. Често е недостатъчна и води до редица злоупотреби.

⁴ Георгиева, Борислава. Осигуряване на закрила на традиционните знания като нов обект на интелектуална собственост // бр. 9/2002 – ИНСО, 2002, N 9, 8-10.

В следващите подточки на параграф пет от първа глава се съпоставят нови сортове растения и породи животни и изобретение, изобретение и топология на интегралните схеми, ноу-хау и шоу-хау, както и признаците за патентоспособност.

§ 3. Глава втора

Глава втора е посветена на *„Изобретенията в ПЕС. Патент на ЕС и Единен патентен съд“*. В настоящата глава от дисертационното изследване се разглежда подробно и цялостно процедурата по издаване на европейски патент. Тя се състои от *шест самостоятелни параграфа*, които проследяват последователно различните етапи от процедурата по закрила, посочвайки правата и задълженията на участващите в нея правни субекти.

На първо място е извършен общ преглед на правната уредба на обектите на интелектуална собственост съгласно съществуващите нормативни актове и инструменти на Правото на ЕС.

Параграф първи - „Правото на ЕС – трети тип правна система“, обобщава, че определени принципи и норми регулират отношенията между правните субекти в ЕС. Правото на Европейския съюз съчетава и урежда отношенията между държавите членки и на техните субекти – физически и/или юридически лица. Особеното тук е, че между правната система на ЕС и правните системи на държавите членки съществува взаимна връзка, като правото на ЕС е интегрирано в правната система на всяка държава членка, а правните системи на всяка държава членка са интегрирани в ПЕС. Държавите членки прилагат ПЕС и хармонизират законодателството с актове на институции на ЕС.

В настоящият параграф се обобщава тезата, че ПЕС се характеризира с два подхода:

- национален подход, с който се цели запазване на суверенитета на всяка държава членка и при осъществяване на общата й компетентност решава каква правна уредба да въвежда по даден въпрос
- наднационален подход, при който държавите членки доброволно прехвърлят целия или част от своя суверенитет на ЕС. Европейският съюз от своя страна, с предоставената му компетентност, въвежда наднационална и еднообразна правна уредба по даден въпрос.

Целите, които се определят с договорите за ЕС, се постигат чрез правни актове със задължителен или незадължителен характер. Едни се отнасят до всички страни от ЕС, а други — само до някои от тях.

В следващите параграфи - „Изобретенията в ПЕС” и „Единен патент“, се разглеждат ??? съобразно влиянието на Договорът от Лисабон. Представена е осъществената патентна реформа в ЕС въз основа на сключеното *Споразумение относно Единен патентен съд на Съвета на ЕС на 19.02.2013 г.*, чрез който бе създадена единна европейска специализирана юрисдикция относно патентните спорове.

Посочва се, че към този момент в Европейския съюз патентна защита се предоставя чрез националните патенти, които се издават от държавите членки, или от европейски патенти, издавани от Европейското патентно ведомство. Те се осъществяват съгласно Европейската патентна конвенция. След като бъде издаден

европейски патент, той трябва да бъде валидиран в държавата членка, за която се иска закрила.

На следващо място са посочени приетите заключения за „Усъвършенстване на патентната система в Европа през декември 2009 г., когато Съветът прие заключения и общ подход по предложението за Регламент относно патента на ЕС.

В заключенията на Съвета се потвърждава необходимостта от регламент, който да обхваща разпоредбите относно превода и следва да влезе в сила заедно с Регламента относно патента на ЕС. Съветът постига съгласие по основните характеристики на обединения патентен съд, който представлява друг важен елемент за подобряване на патентната система в Европа.

Следват подробно изложени компетенциите и редът за провеждане на производството ред Единния патентен съд.

В параграф четири - *„Заявка за европейски патент по реда на Европейска конвенция за издаване на европейски патент”*, е извършена съпоставка между Европейския патент, съгласно Европейска конвенция за издаване на европейски патенти, и Договора за патентно коопериране.

Тук се проследява правният режим на европейския патент, съдържащ се в Европейската патентна конвенция. Нейната основна цел е посочена в преамбюла, а именно: „закрила да може да се получава в тези страни чрез една-единствена процедура по издаване на патенти и чрез установяване на определени стандартни правила за така издадените патенти“. Европейският патент се издава от Европейското патентно ведомство по силата на Европейската патентна конвенция.

Посочва се, че действието на патентната закрила се съществува в три насоки - действие във времето, по място и спрямо лицата. Срокът му е 20 години от датата на подаване на заявката. Характерно за действието на европейския патент също така е, че той може да предоставя закрила на територията на няколко договарящи страни - чл. 3.

Обобщава се, че издаденият от Европейското патентно ведомство патент има правна сила в посочените договарящи страни, след като са изпълнени изискванията за неговото валидизиране, съответно превод на съответния официален език и заплащане на необходимите такси. Трябва да се отбележи, че за поддържане на патента патентоприетелят заплаща годишни патентни такси във всяка от страните. Предимството на системата за издаване на европейски патент, съгласно Европейската патентна конвенция, се състои във възможността заявителят да получи закрила на изобретението си на територията на една или повече страни членки на ЕПО чрез подаване на една патентна заявка, която се подлага на проучване и експертиза от един орган – Европейското патентно ведомство, при установени правила. По този начин се улеснява подаване на множество национални заявки, за които се заплащат такси на всяко национално ведомство, както и дублирането на работата по проучването и експертизата на заявките, като значително се намаляват и разходите на заявителите.

Българските заявители могат да подадат европейска заявка и директно в Европейското патентно ведомство – Мюнхен, Хага или Берлин, само когато е деклариран приоритет от по-ранна национална заявка, минала през проверка за наличие на класифицирана

информация. Това действие трябва да се предприеме в 12 месечен срок от датата на подаване на националната заявка във ведомството.

В заключение - в параграф пет се обобщава Препоръката на Комисията от 10 април 2008 г.⁵, която посочва управлението на интелектуалната собственост, в дейностите по трансфер на знания и кодекс на добрите практики за университетите и другите публични научноизследователски организации (нотифицирано под номер C(2008) 1329) (текст от значение за ЕИП) (2008/416/ЕО).

Тук се насърчава съвместното използване на ресурсите на публичните научноизследователски организации на локално и регионално равнище, когато последните не са достигнали критичната маса на разходите за изследвания, която би оправдала съществуването на собствена служба за трансфер на знания или на отговорник за управлението на интелектуалната собственост.

Наличието на открит достъп до рецензирани научни публикации, който е резултат от публично финансираната изследователска дейност, се прилага от органи, финансиращи публична изследователска дейност. Тук следва да се насърчава този откритит достъп до научни данни в съответствие с Принципите и насоките на ОИСР относно достъпа до научни данни, получени вследствие на публично финансиране, като се отчитат ограниченията, свързани с използването им за търговски цели.

Въвеждат се различни механизми за осъществяване на постоянен контрол и анализ на напредъка на дейностите по трансфер на знания, които се извършват от националните публични

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32008H0416>

научноизследователски организации. Такива например се осъществяват чрез годишните доклади на отделните публични научноизследователски организации. Посочената информация, заедно с приложени най-добрите практики, също се предоставя на другите държави членки.⁶

§ 4. Глава трета

Предметът на изследване в *глава трета* - „Патентни нарушения и правна защита срещу патентни нарушения“, се състои от осем самостоятелни параграфа и е посветена на видовете нарушения на патента и процесуалния ред за защита при нарушено патентно право.

В параграф първи - „Нарушение на патента“, се посочва, че всяко използване на изобретението, което влиза в обхвата на патентната закрила и се извършва без съгласието на патентоприитежателя, води до нарушение на патента, включително и невиновното нарушение.

На следващо място са засегнати няколко общоприети действия, отразени в патентните законодателства на почти всички страни и чието извършване не се счита за нарушение на патента:

- Използване на изобретението по негово предназначение за лични нужди;
- Използване на изобретението за научноизследователски или експериментални цели, свързани с предмета на патентованото изобретение;
- Еднократно непосредствено приготвяне на лекарство в аптека по лекарска рецепта;

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32008H0416>

- Използване на изобретението, когато то се отнася до метод за диагностика или лечение, включително по хирургичен път, приложено върху хора или животни и осъществено от лекар;
- Използване на продукт, който е пуснат на пазара от патентоприитежателя или с негово изразено съгласие, доколкото такова използване се извършва, след като продуктът е бил пуснат на пазара на територията на страната;
- Използването на патентно защитени изобретения на транспортни средства;

В *параграф трети* от трета глава изчерпателно са посочени отделните икове за нарушение на патентни права:

- Иск за установяване на факта на нарушението;
- Иск за обезщетение за претърпени вреди и пропуснати ползи;
- Иск за преустановяване от нарушителя на действията, нарушаващи патента;

Прави се обобщение и на другите икове, като: иск за установяване на авторство и съавторство; иск за установяване дали дадено изобретение е служебно или не; иск за установяване правото на заявяване; иск за установяване правото на преждеползване или послеползване и др.⁷

В *четвърти параграф* се засяга заявката за европейски патент по реда на Европейска конвенция за издаване на европейски патент. Относно процедурата за заявяване и право на патент следва да се отбележи, че право на заявка има всяко физическо или

⁷ Борисов, Б. Интелектуална собственост на индустриалната фирма, ИК – УНСС, София 2013 г.

юридическо лице, а право на патент има изобретателят или неговите правоприемници - както частни, така и универсални.

Обобщени са начините за подаване на заявка за Европейски патент, като при подаване на международна заявка, по отношение на която Европейското патентно ведомство е посочено или избрано ведомство, се счита за европейска патентна заявка.

Посочва се, че Европейският патент има местно и регионално присъствие в целия ЕС. Основната цел би могла да се обобщи и определи като начин да се осигури защитата на откритията в Европейския съюз, като така ще се стимулират европейските изобретатели. Именно европейският патент дава възможност да се развиват изобретенията в отделните държави както в областта на науката и техниката, така и за закрила на сигурността на изобретенията.

Параграф пет - *“Производство пред Единен патентен съд“*, е посветен на процесуалната процедура на производството пред Единен патентен съд.

В параграф шест - *„Правна процедура за разглеждане на възражения, жалби и спорове във връзка с интелектуалната собственост“*, се посочват реквизитите за законосъобразност на жалбите и основанията за тяхното подаване, както и основанията за недействителност.

В параграф седми - *„Представители по индустриална собственост“*, са посочени изискванията за квалификация и цялостно регламентиране на обществените отношения, свързани с

предоставянето на услуги от представителите по индустриална собственост.

В параграф осми - „Правна защита на субективните патентни права. Видове защита на обектите на индустриална собственост“, са систематизирани и обобщени предимствата, недостатъците и предложенията за усъвършенстване на действащата нормативна уредба относно патентните нарушения .

Според способите на защита, целите на инициираното производство и приложимото законодателство защитата при нарушени права върху обекти на авторските и сродни права и обектите на индустриална собственост са: *гражданско-правна защита, административни производства по обжалване на актовете на Патентно ведомство, административнонаказателна защита, наказателни производства, специализирани производства.*

Посочва се Координирана коалиция за престъпления против интелектуалната собственост (ККПИС), която започва работа на 12.07.16 г. в Хага, Холандия, която е следствие на спогодба между Европол и Служба на Европейския съюз за интелектуална собственост, подписана през 2013г.

Основни задачи на ККПИС са:

1. Улесняване и координация на трансгранични разследвания.
2. Наблюдение на тенденциите в престъпността и нововъзникналите тенденции

3. Повишаване на стандартите в сферата на правните и оперативните процедури, свързани със световната интелектуална собственост

4. Повишаване на осведомеността на общността и силите на реда.^{8,9}

На следващо място в *параграф осем* се разглежда защитата пред КЗК, която е по специалния състав по чл. 35 от ЗЗК (забрана за имитация) във вр. с чл. 29 от ЗЗК (общата забрана за нелоялна конкуренция). Производствата стартират пред КЗК. КЗК събира данни за конкурентните търговци, за обстоятелствата по казуса, доказателства, възлага извършването на експертизи и излиза с решение. Първа инстанция по обжалване на решенията на КЗК е ВАС – тричленен състав. Втора инстанция е ВАС – петчленен състав.

Наред с горните производства, се посочват и съществуващите *алтернативни способи за решаване на споровете* – чрез договорен *арбитраж* или *чрез методите на медиацията*.

На следващо място е *административнонаказателна защита на интелектуалната собственост*, която е типична само за българското законодателство и се прилага по отношение на всички обекти на авторски и сродни права, както и върху обектите на индустриална собственост и фазите на административнонаказателна защита.

⁸ <https://www.europol.europa.eu/content/launch-ipc3-europe's-response-intellectual-property-crime>; Автор: Даниела Кирилова;

<https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/home> -
<http://ipbulgaria.bg/%d0%ba%d0%be%d1%80%d0%b4%d0%b8%d0%bd%d0%b8%d1%80%d0%b0%d0%bd%d0%b0-%d0%ba%d0%be%d0%b0%d0%bb%d0%b8%d1%86%d0%b8%d1%8f-%d0%b8%d1%81/>

Правна регламентация намира систематично място в съответния закон: след "Гражданскоправната защита" и след останалите разпоредби във всеки един от специалните закони.

За Патентно ведомство на Р. България действа специално създаден сектор "Административнонаказателна отговорност".

За Министерство на културата административнонаказателната защита се осъществява от длъжностни лица, определени със заповед на министъра, отговарящ за културата, след извършване на проверка със съдействието на органите на Министерството на вътрешните работи.

§ 5. Заключение

Правната уредба на закрилата на изобретението навлиза в нов етап от своето развитие. Приетото от ЕС вторично законодателство води до редица изменения във вътрешното право на отделната държава. По този начин се създава нова унитарна система за закрила на правата върху изобретението в рамките на Общността. С приемането на новото законодателство на ЕС се поставят нови проблеми относно прилагането на актовете на Общността и в РБългария и в останалите държави от Съюза. Закрилата на Единния патент действа сравнително отскоро и това, заедно с различните национални законодателни решения, води до допълнителни затруднения за прилагането на единна патентна закрила.

Правната закрила на изобретението е основана на Европейската патентна конвенция. Тя се състои в предоставената на заявителя възможност да получи закрила на изобретението си на територията на една или повече страни – членки на ЕПО. Чрез подаването на една патентна заявка, която се проучва от един единствен орган – Европейското патентно

ведомство, не се налага подаването на множество национални заявки, заплащането на отделни такси на всяко национално ведомство, както и дублирането на работата по проучването и експертизата на заявките. Това е основният смисъл на изграждане на тази единна система, чрез която значително ще се стимулират изобретателите и която ще доведе до появата на нови изобретения. Именно чрез развитието на интелектуалната сфера на дейност на човека и науката като цяло естественият ход води до разширяване обхвата на интелектуалната собственост. Неминуемо с това развитие ще следва да се включват и нови обекти - плод на човешкия труд.

С нарастването на необходимостта от усилия за постигане на по-добър социално-икономически ефект от знанието публичните научноизследователски организации следва да разпространяват и да използват по-ефективно резултатите от изследователската дейност, финансирана с публични средства. Това се осъществява с цел те да послужат за създаването на нови продукти и услуги. Едно от средствата за постигане на тези цели е именно сътрудничеството между академичните среди и индустриалния сектор — съвместни изследвания или изследователска дейност на договорна основа, провеждани или финансирани съвместно с частния сектор — лицензиране и създаване на дружества със свързани дейности.

Тук се налага Ефективно използване на резултатите от публично финансираната изследователска дейност, което зависи от доброто управление на интелектуалната собственост (тоест знанието в най-широкия смисъл на думата, в това число изобретенията, програмните продукти, базите данни и микроорганизмите, независимо от това дали са защитени от правни инструменти като патентите), от развитието на култура на предприемачеството и свързаните с нея умения в публичните научноизследователски организации, както и от по-добрите комуникация и взаимодействие между публичния и частния сектор.

От изключителна важност е сътрудничеството в областта на научноизследователската и развойната дейност, както и дейностите за трансфер на знания между Общността и трети държави. Тук следва да се основават на ясни и хармонизирани препоръки и практики, които осигуряват равни и справедливи условия на достъп до интелектуалната собственост, създадена в рамките на международното сътрудничество в областта на изследователската дейност, за взаимна изгода на всички партньори. Приложеният кодекс на добрите практики следва да се използва като референтен документ в този контекст.

С увеличаването на практиката са установени известен брой добри примери, които би следвало да помогнат на държавите членки в прилагането на Препоръката. Осъществява се, като всяка държава членка следва да избере процедурите и практиките, които гарантират най-доброто прилагане на принципите на настоящата препоръка, като в същото време са най-ефективни при съществуващите в съответната държава членка условия, тъй като практики, ефективни в една държава, могат да не бъдат толкова ефективни в друга. Следва да се вземат предвид и съществуващите в рамките на Общността и на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) насоки.

Относно резултатите от научноизследователската и развойната дейност, които имат многобройни приложения, следва да се избягва предоставянето на изключителни лицензии, които не са ограничени в рамките на едно поле на приложение. Освен това, по правило, публичната научноизследователска организация следва да си запази съответните права за улесняване на разпространяването и на по-нататъшните изследвания чрез „Права на достъп“, които страните взаимно си предоставят, за разлика от лицензиите, които предоставят на трети страни. Те следва да определят кой от партньорите коя част от новите/съществуващите знания

може да използва, за какви цели (за изследвания или за използване на резултатите) и при какви условия.

Практиките, които са установени от публичните органи, улесняват управлението на интелектуалната собственост в дейностите по трансфер на знания от университетите и другите публични научноизследователски организации. Трансферът на знания, като стратегическа мисия на публичните научноизследователски организации, може да се обобщи:

1. Трансферът на знания между университетите и индустриалния сектор става постоянен политически и оперативен приоритет за всички органи на дадена държава членка, финансиращи публична изследователска дейност, както на национално, така и на регионално равнище.

2. Въпросът е относим към компетенциите на едно министерство, което координира инициативите за насърчаване на развитието на трансфера на знания с другите министерства.

3. Всяко министерство и всеки регионален административен орган, осъществяващ дейности по трансфер на знания, определя служител, отговорен за постоянния контрол на въздействието. Въпросните служители се събират редовно с цел да обменят информация и да обсъждат начини за подобряване на трансфера на знания.

Чрез установяване на политики за управление на интелектуалната собственост се насърчава правилното управление на интелектуалната собственост, която е създадена в резултат на публично финансирани дейности. То трябва да следва установените принципи, отчитайки законните интереси на предприятията (например задължения за временно съхраняване на поверителния характер на информацията).

За осъществяване на посочените цели е необходим капацитет и умения по отношение на трансфера на знания. Те се прилагат чрез последователност на транснационалното сътрудничество.

С цел да се насърчи този трансфер на знания и да се улесни сътрудничеството с представителите на другите държави, собственикът на интелектуална собственост, създадена в резултат на публично финансирани изследвания, се определя по ясни правила, като тази информация, заедно с условията за финансиране, които могат да засегнат трансфера на знания, е леснодостъпна. Институционалната собственост, за разлика от режима на „привилегията на професора“, се смята за основен правен режим, ако не е посочено друго, за интелектуалната собственост за публичните научноизследователски организации в повечето държави членки.

Темата се характеризира с изключителна актуалност и заслужава повече внимание както в бъдещи изследвания, така и в практиката. Целта на научният труд е да постави основите за бъдещо обсъждане на формулираните в него идеи, които са във връзка с подобряването на правната уредба и правоприлагането в областта на правната закрила на изобретенията в ПЕС, като по този начин ще даде своя принос в развитието на международноправната теория и практика.

Научни и научнопрактически приноси

1. Дисертационният труд е първо самостоятелно изследване на проблемите, свързани с правната закрила на изобретенията в ПЕС, изследвана в българската литература.

2. В хода на научното изследване са изведени множество изводи и практически приложения, чрез които да се улесни и утвърди законодателството и правоприлагането в една посока.

3. Формулирането и анализирането на актуалните проблеми, свързани със съществуващите празноти в правната теория на интелектуална собственост, е добра основа за изпълване с конкретно съдържание засилващата се интеграция между държавите от Европейския съюз в изследваната сфера.

4. Чрез засилване на действията срещу фалшифицирането и пиратството са застъпени редица въпроси, посредством които правата върху интелектуалната собственост са обхванати възможно най-комплексно — от конкретния патент, с който дадено предприятие защитава свое изобретение, до борбата срещу неправомерната употреба на такива изобретения.

5. С настоящото изследване се представят същността и спецификите на изобретението като елемент на интелектуална собственост, като се аргументира тезата, че изобретението е част от интелектуалната собственост.

6. Разкрива се същността на изобретението чрез сравнение с другите обекти на индустриална собственост и детайлно се разкрива същността на патента. В настоящия дисертационен труд е формулиран обхватът на закрила на интелектуална собственост.

7. Конкретизирано са съдържанието и обхватът на патентни нарушения и правната защита срещу тях, като са изследвани съществуващите към момента национални и международни правни инструменти - актовете на Европейския съюз, както и достъпната съдебна практика.

8. Формулирани са проблемите на правна закрила на изобретението в ПЕС и са разгледани правомощията на компетентните национални органи, както и тяхното взаимодействие

с редица международни институции и организации по въпросите на правната закрила на изобретението.

III. Публикации по темата на дисертационния труд

1. „Заявка за европейски патент по реда на Европейска конвенция за издаване на европейски патент“, в електронно списание „Международна политика“ на Правно-историческия факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“-Благоевград, бр.2/2016г., стр. 90

<http://ip.swu.bg/mod/page/view.php?id=8&forceview=1>

2. „Правна процедура за разглеждане на възражения, жалби и спорове на интелектуалната собственост“, Годишна университетска научна конференция, 3-4 юли 2014 г., Национален военен университет „Васил Левски“, гр. Велико Търново, Издателски комплекс на НВУ „Васил Левски“, ISSN: 1314-1937, стр. 187-196.

3. „Договорът за патентно коопериране“, Годишна университетска научна конференция с международно участие, 16-17 юли 2015 г., Национален военен университет „Васил Левски“, гр. Велико Търново, Издателски комплекс на НВУ „Васил Левски“, ISSN: 1314-1937, стр. 95-102.